

İrfan MUKUL ve Mehmet Taki YILMAZ
Öğr. Üyesi Öğr. Gör.
OMU Sinop Eğitim Fakültesi

**BİLİMİN PARÇALANMIŞLIĞI KARŞISINDA
COĞRAFYA BİLİMİNİN BÜTÜNSELLİĞİ**

Bilimin toplumsal gerçekliği bütünlük içinde ele almayı olanaksız kılan kendi içinde parçalanmışlığı; Bilimlerin disiplinlere ayrışması; Bilimcinin uzmanlaşmaya itilmesi, uzmanlaşmanın derinleşmesi, nesnesine/ürününe yabancılaşması.

Bir teleskop yapmayı başaran Galileo, o güne kadar düz kabul edilen Ay'ın yuvarlak ve yüzeyinde dağlar, vadiler ve kraterler olduğunu gözlemledi. Galileo, Kopernik'in Güneş Sistemi'ni doğrulayarak, bilginin kaynağı kutsal kitaplarda yazılanın aksine Dünya'nın merkez olmadığını söyledi. Galileo'nun belirttiği kanıtlanabilir bu bilgiler kutsal kitapların, din adamlarının (egemenlerin) görüşlerini dolayısıyla güçlerini temelden sarsıyordu. Galileo yargılandı. Göz hapsine mahkûm edildi. Görme yetisini yitirdi. Ve öldü.

İnsanlık tarihi boyunca egemen güçler tarafından kendi varlıklarını sürdürebilmek için bilimci ve bilimcinin yarattığı bilgi ya kullanılmış ya da yasaklanmıştır. Egemen güçler tarihin her döneminde kendi varoluşlarını tehlikeye düşürme olasılığı olan bilgiyi ya da onu yaratan bilimciyi geniş halk yığınlarından uzak tutma gereği duymuşlardır. Bunun için bir çok yöntemler geliştirmişlerdir. Matbaanın icadına kadar bilgiyi yaratan bilimcinin yargılanması, hapse atılması ya da öldürülmesi yöntemini seçmişlerdir. Böylece bilginin yayılması engellenmiş, varoluşa yönelik tehlike savuşturulmuş oluyordu. Matbaanın icadından sonra ise –ki dinin, aklın üzerindeki egemenliğinin kalkmasında payı büyüktür- kitaplar yasaklanmış, yakılmıştır.

Bilgiyi yaratan bilimciyi öldürerek, hapse atarak; kitabı yakarak, yasaklayarak halk yığınlarından kaçırılan bilgiye sadece bir süreliğine ulaşılması engellenebilir. Her şeyin çatıştığı, değiştiği, dönüştüğü ve evrildiği bir evrende insan aklının yarattığı bilgiyi tutmak, bastırmak ya da engellemek olası değildir. Çünkü günümüzde bilgiye ulaşmanın birçok yolu vardır. Zaten adına “bilgi çağı” denilen 21. yüzyılımıza da bu gibi tutumlar (çok zorda kalmadıkça) yakışmazda.

Sanayi öncesi dönemde kilisenin egemenliğini (sahip olduğu büyük topraklar ve serveti) sürdürmesine yönelik geniş yığınları bilgi, bilim ve bilimciden uzak tutma yöntemleri, sanayi sonrası dönemde farklılaşmıştır. Sanayi sonrası dönemde bilim, üretim araçlarını ellerinde bulunduran sınıfın elinde, elde ettiği artı değeri ve bu artı değerini yarattığı sınıf çelişkisini gizleme aracıdır. Bilgiye ulaşmanın çeşitliliğinin arttığı ve ışık hızına eriştiği “bilişim çağı”nda “bilginin kaynağı”nı yok etmenin yerini; insanların bilinçlerinde ve algılarında *yanılsamalar* yaratma almıştır. Bilgi ve onu yaratan bilimci artık gerçeğe ulaşmanın bir yolu olarak değil de gerçeğin üzerini örten bir örtü olarak kullanılmaktadır. Karl Marks bu konuda, “üretim araçlarını ellerinde bulunduranların, zihinsel biçimlendirme araçlarını da ellerinde bulundurduklarını” belirtir.

Bütün bu gelişmeler dünya çapında bütünsel bir anlama, açıklama ve uygulama peşinde olması coğrafya bilimini, önce konusu bakımından bilinçli olarak aralarında işbölümü bulunan ayrı disiplinlerin genellemeci, sentezci ve analitik olmayan yöntemleriyle gelişmelerin gerisine düşürdü. Sonra da tek işlevi tarihe destek vermek olan tarihin önemsiz bir akrabası konumuna getirdi.

Bu bildiride “zihinsel biçimlendirme ve yanılsama yaratma” aracı olarak bilimin, bilimcinin işlevi ve toplumsal gerçeklik içindeki yeri irdelenecektir. Aynı zamanda gerçek'in karşısında bilim, bilimler ve bilimciler nasıl şekillendirilmektedir? sorusundan hareketle bilimlerin parçalanması ve gerçek'i nasıl bütünden ayırarak anlamsızlaştırıldığını bunun kime, nasıl hizmet ettiğini, coğrafya biliminin parçalanmışlığı ve bütünselliği üzerinden açıklanacaktır.

Anahtar kelimeler: coğrafya, yanılsama, bilimsel bütünlük,